

پیشگفتار چاپ چهاردهم

اساطیر نشان‌دهنده فرهنگ و نحوه تفکر مردمان در دورانهای کهن است؛ زبان گویای تاریخی است از دورانهای پیش‌تاریخی؛ سخنگوی بازمانده‌های گرانبهایی است که از دل خاکها بیرون کشیده یا در دل سنگها و کوهها یافت می‌شوند. اساطیر نماینده تداوم زندگی فرهنگی یک ملت و به نوعی تاریخ آن است. در این مجموعه ما با زبانی ساده تاریخ اساطیری ایران را با تکیه بر متنهای کهن ایرانی به رشته تحریر کشیده‌ایم.

روش تنظیم مطالب به این صورت بوده است: نخست در فصل اول به کلمه اسطوره و نحوه به وجود آمدن اساطیر و منافع اسطوره‌شناسی پرداخته‌ایم. سپس منابع اساسی برای تدوین اساطیر ایران معرفی شده است. در تهیه مطالب این بخش کوشش کرده‌ایم تا حد امکان از منابع اصلی و دست اول استفاده شود. پس از ذکر مطالبی در مورد اقوام هندواروپایی و هندوایرانی وارد مبحث آفرینش از دیدگاه اساطیر ایرانی شده‌ایم و برای اینکه مطالب به صورت پراکنده عرضه نشود و به نظم درآید، کل آفرینش دوازده هزار ساله را در چهار دوره سه هزار ساله بررسی کرده‌ایم:

در فصل دوم سه هزار سال نخستین بررسی می‌شود که خود به دو قلمرو اورمزدی و اهریمنی تقسیم می‌گردد. در قلمرو اورمزدی از امشاسپندان و ایزدان و در قلمرو اهریمنی از دیوان سخن می‌رود.

در فصل سوم سه هزار سال دوم آفرینش و پیش‌نمونه‌های گیتی مورد بحث قرار می‌گیرند.

در فصل چهارم که سه هزار سال سوم مورد نظر است از حمله اهریمن، سرنوشت پیش‌نمونه‌ها، نخستین زوج آدمی و سپس از فرمانروایان و رویدادهای سلسله

پیشدادیان و کیانیان سخن به میان می‌آید و دورانی که اسطوره به تاریخ می‌پیوندد و رویدادها جنبه تاریخی به خود می‌گیرند با شرح کمتری عرضه شده است.

در فصل پنجم سه هزار سال چهارم، آمدن زردشت، فرزندان موعود او و سرنوشت پایانی جهان بنا بر اساطیر ایران به رشته تحریر درآمده است.

در کتاب‌شناسی پایان کتاب فقط به معرفی آثار برگزیده‌ای پرداخته‌ایم که مطالعه آنها برای پیشبرد دانش اساطیری علاقه‌مندان مفید است.

در این مجموعه، اسطوره‌های مانوی را نقل نکرده‌ایم؛ زیرا بافت آنها تاریخ‌گونه نیست و به‌خصوص با بافت اسطوره‌های نقل‌شده در متون *اوستا* و پهلوی و به ویژه *شاهنامه* که بازگوکننده روایت‌های خداینامه‌ای است تفاوت دارد. نقل اسطوره‌های مانوی به مجموعه‌ای جداگانه نیازمند است.

در شرح اسطوره‌ها، ضمن کوشش بر ساده‌نگاری، از توضیحات تخصصی بیشتر پرهیز شده است. سعی کرده‌ایم که رئوس مطالب اساطیری ایران را ذکر کنیم، ولی طبعاً در این مختصر پاسخ همه پرسشهای اساطیری را نمی‌توان یافت.

در نقل نامهای خاص، روش برگردان متداول غیرتخصصی را برگزیدیم تا خواندن آنها برای همه دانشجویان در سطحهای مختلف امکان‌پذیر باشد. به همین دلیل از دادن مرجع برای هر موردی خودداری شده است؛ ولی در همه موارد منابع دست اول مورد استفاده قرار گرفته‌اند. آثار ارزنده صاحب‌نظران این رشته نیز کاملاً مدنظر بوده است. هیچ مطلبی در این کتاب نیست که مستند به منبع معتبری نباشد. کتابها و مقالاتی که در بخش کتاب‌شناسی در پایان این اثر عرضه می‌شود، بخشی از زیربنای این پژوهش را نشان می‌دهد.

در چاپ چهارم این کتاب تغییراتی داده شده و مطالب جدیدتری بدان افزوده شده است.

در چاپ چهاردهم بازخوانی و بررسی مجدد انجام گرفت، مطالبی به متن افزوده شد و در کتاب‌شناسی تغییرات بیشتری به عمل آمد.

امید است که این مجموعه مختصر که نشان‌دهنده بخش کوچکی از فرهنگ بزرگ و پایدار این سرزمین است بتواند توجه و علاقه به پژوهشهای عمیق‌تری را در این زمینه در دانشجویان عزیز به وجود آورد.